

Jendeak uste duena, askotan, oker dago: DTM da zuzena (2)

Mosler-i egindako elkarrizketa (Jatorrizko bertsioa): [Warren Mosler-ek Greziako bankuen itxieraz](#)

Zipriztinak:

(i) Greziako gobernuak itxi zituen bankuak, ez EBZ-k.

(ii) Greziako bankuak Europako Banku Zentralen sistemak jadanik gainbegiratura zeuzkan. Horrek esan nahi du Europako Banku Zentralen sisteman bere ikuskariak bidaltzen dituela, zeintzuek banku guztien maileguak eta zorroak aztertzen dituen eta ziurtatzen baitute maileguak eta zorroko inbertsioak onak direla, ordainketak epean egoten direla eta bonoek nahiko kalitatea daukatela aktibo gisa hartzeko eta ez direla hornituta.

(iii) Halaber, Greziako bankuen kapitalaren ratioari begiratzen diote, nolabait esateko, haien 'baliozko aktibo' totala -zeina banku handi batean bilioi bat izatera irits daitekeen-, eta gero haien pasiboen, gordailuen totalari begiratzen diote – gordailuak 900 mila milioi inguruan izan daitezkeen. Orduan honela diote, “ongi, zure ondare netoak % 10 berdintzen du, zure kapital erregulatzailea % 10 da -horrela deitzen diote-, eta beraz gure sistema barruko banku bat izateko irizpideak betetzen dituzu.”

(iv) Horrek inplikatzan du Europako Banku Zentralen sistemako ikuskariak jadanik sartuta zeudela eta bankuak solbenteak ziren ala ez determinatuta zeukatela. Bestela, hauxe esango zuketen, “zure aktiboek ez dute balio esaten duzun beste.” Kasurako, “ez dute balio bilioi bat, soilik 950 mila milioi. Gordailutan 900 mila milioi daukazu, beraz zure ondare netoa soilik 50 mila milioiko da. Horrek soilik % 5 adierazten du, eta ez da nahikoa. Ondare gehiago lortu behar duzu eta kapitala handitu.”

(v) Betetzen al zituzten Greziako bankuek Europar banku sistemaren normak eta arauak? Handitu al zuten beren kapitalizazioa? Beste hitzetan, betetzen al zituzten baldintzak?

(vi) Bai. Gure etsenpluan beste 50 mila milioi lortu ahal zituzten eta banku zentralera itzuli. Hortaz, EBZ-k esango zukeen, “ongi, kapitala handitu duzu honezkero, aktiboan bilioi bat duzu eta 900 mila milioi pasiboan, beraz betetzen dituzu baldintzak.” Jadanik urte bete lehenago eginda zeukaten. Zeuden banku guztiek betetzen zituzten baldintzak.

(vii) Zein zer EBZ-ren rola afera honetan guztian haren funtzio erregulatzaile eta gainbegiraletik at? EBZ egon dena egiten hauxe izan da, alegia, Grezian dauden banku guztietarako ordainketa konpentsazio erakundea den Greziako Bankuari¹ emergentzia likidezia hornitzea.

(viii) Zer esan nahi du horrek praktikan? Banku batetik zeure dirua ateratzen duzunean eta beste batean sartu, dirua Greziako Bankutik pasatzen da. Greziako Bankuaren jurisdikziotik irteten bada, demagun Italiara doala, Greziako banku batean kontu bat badaukazu eta beste bat Italiako batean eta euroak mugitzen badituzu zure kontu greziarretik kontu italiarrera, orduan Greziako Bankuak banku greziarrean zordunketa erregistratuko luke eta Italiako Bankuak banku italiarrean ordainketa erregistratu. Normalki gertatzen dena hauxe da, banku greziarrek euroak maileguz hartuko lituzkete, zeintzuek transakzioa itzuliko luketen, hortaz banku italiarrean zordunketa bat egongo litzateke eta ordainketa bat greziarrean, saldu netoak zero izanik.

---

1 Greziako Bankua, alegia, Greziako Banku Zentrala.

(ix) Beraz, zer gertatzen ari zen Greziatik kanpoko bankuekin? Banku krisiaren arrazoietakoa bat izan zen atzerritar bankuek ez zutela nahi Greziari fondoak berriz maileguz ematea. Hortaz, atzerritar bankuek EBZ-n saldu positiboak zeuzkaten eta greziarrek saldo negatiboak (orotara, euro-sisteman saldoak zero izaten segitzen du).

(x) Zer da saldo negatibo bat EBZ-n? Saldo negatibo bat EBZ-n mailegu bat bezalakoa da. Kontuan zorpeko bat da eta zorpeko bat mailegu bat da, gauza bera da. Dirua daukazu lehen bertan ez zegoen kontuan: mailegu bat lortu duzu.

(xi) Nola lotzen da hori EBZ-rekin eta banku greziarrei (luzatzeko) emergentzia likideziaren horniketarekin? Galdera da zein tamainako izan zitekeen Greziako Bankuak banku greziarrei erabiltzen baimenduko liekeen zorpekoa. Zehazki egun horretan 89 mila milioitara, edo horrelako zerbaitetara, mugatu zieten, eta beldur zen banku greziarrek gehiago beharko luketela eta horrek arazoren bat sortuko lukeela.

(xii) Zer nolako arazoa? Definiturik gabeko arazoren bat.

(xiii) Hori dela eta mugatu zuten bezeroek banku greziarretatik atera zezaketen diruaren kantitatea? Bai, horixe. Zeren bankuei asko kostatzen baitzitzaie jendeak ateratzen zuen dirua gordailu berriekin ordezkatzeko. Ezin zituzten gordailu horiek guztiak ordezkatu, eta Greziako Bankuan saldo zordun are handiago batekin bukatu ziren, zeina berme batekin babestu behar baitzuten. Horrelako banku batzuei bermeak bukatuz joango zitzaie baina gainontzekoek, modu batez edo bestez, berme nahikoak zeuzkaten - haien aktiboen parte gehienak berme gisa balio zuen. Gainera, zailtasunak jasaten ari ziren gordailu horiek beste banku batzuetatik lortutako maileguekin ordezkatzeko.

(xiv) Zer lotura dago beste banku batetik maileguz hartzea gordailuak jasotzearekin? Baldin eta banku batek beste banku batetik maileguz hartzen badu, hori gizabanako batetik gordailu bat lortzea bezalakoa da. Baldin eta gizabanako batek zure bankuan gordailu bat irekitzen badu, dirua prestatzen dizu.

(xv) Zer dela eta EBZ-k emergentzia likidezia 89 mila milioitara mugatu zuen? Nahikoak izan al zitezen 89 mila milioi horiek? Igo ziren 50 mila milioitatik 60ra, gero 80ra eta egun batetik bestera 89tara iritsi ziren eta EBZ-k esan zuen zifra horretatik ez zuela igoko. Inork ez zekien 89 mila milioi horiek nahikoak ziren egun horretarako ala ez. Bazitekeen nahikoak baino gehiago izan zirela, edo ez. Baina ez zekiten. Pentsatu zuten bankuak baldintza onetan egoten zirela eta batzuek beste batzuei maileguz emango zizkietela eta, beraz, EBZ-n ez zutela behar zorpekoak edukitzea. Beharra baldin badago, zergatik da, alegia, emergentzia egoera kontsideratzen den zerbait gertatu delako. Emergentzia egoera horietan emergentzia likideziaren hornitzea dute, hots, zorpeko horietan egotea ahalbideratzen dizuten hornitzea. Negozioen ibilbidearen arruntean ez dute nahi zorpeko horiek erabil ditzazun. Nahiago dute beste banku batzuetan maileguz hartu dezazun. Baldin eta gizabanako batek bere dirua A bankurik B bankura mugitzen badu, EBZ-k nahiago du A bankuak dirua berreskuratu dezan B bankuari eskatuz, EBZ-tik maileguz hartu baino lehenago.

(xvi) Beraz, EBZ-k nahi al du bankuek elkarri maileguz eman diezaioten? Bai, nahi dute bankuek elkarri maileguz eman diezaioten. Ez badute egiten, EBZ-k hartzen du emergentzia egoera gisa eta emergentziako zorpeko egoeran dauden eta dei egiten duten bankuei likidezia hornitzea luzatzen die. Horrela egiten da orain eta AEB-n bezalakoa da -AEB-n ez zaie gustatzen bankuek zorpekoak eduki ditzaten FED-n eta nahi dute bankuek elkarri maileguz eman diezaioten, jendeak bere kontuak mugitzen dituen leku batetik beste batera-. Uste dut hori akats bat dela eta erakusten du zein puntutaraino ez dute ulertzen bankugintzaz. Baina hori bankugintzaren kontzeptuaz eta bankuari buruz dagoen ez-ulertze orokorraren aspektu soil bat da. Beste etsenplu bat gehiago da.

(xvii) Emergentsia likideziaren lerroan (ELA²), jarri al zuen baten batek muga arriskuan? Ez du banku zentralen sistema konprometitu, ez du inor arriskuan jarri. Ez da inongo arazoren mota. Kontabilitate afera soil bat da. 89 mila milioi izan zein 89 bilioi izan berdin dio. Problema da erabaki oso politizatua izan zela eta data horretan erabaki zuten muga ez handitzea. Inongo interes berezirik ez daukan egintza horren erantzunean, gobernu greziarrak erabaki zuen bankuak ixtea.

(xviii) Gobernuak bankuak itxi zituela justifikatzen zuen arrazoi bat al zen hori? Ez. Gobernu greziarra baldin bazara, horrek ez du esan nahi bankuak itxi behar dituzuela ELA delakoa mugatuta zegoelako.

(xix) Zer gertatuko zatekeen baldin eta banku greziarrek itxi ez balute? Zer nolako inplikazio praktikoak eduki zitzakeen horrek? Eszenategirik txarrean banku greziarreko gordailugile batek bere dirua beste banku batera transferitu nahi izango luke eta bankuak hauxe esango lioke “sentitzen dut baina itxaron behar izango duzu gordailua ordezkatu ahalko dugun arte. Orain ezin dugu egin. Normalki permitituko liguke Greziako Bankuan zorpeko bat edukitzea baina gure muga agortu dugu, hortaz itxaron behar dugu haiek muga handitzeko edo beste gordailu bat sartu arte.” Gordailu berrien sorrera forma erregular batez gertatzen da zeren aktibotan bilioi bat baitago eta soilik 900 mila milioi gordailutan eta aktibo horiek asteko edo hilabeteko ordainketak sortzen dituzte eta jendeak dirua sartu eta ateratzen du bere zergak ordaintzearren eta abar. Negozioen ibilbide normala aktibo horiek auto-likidatzen dira: guztiek eskudirua sortzen dute eta gordailugileek beren dirua eta interesa lortuko dituzte. “Gaur bankuak ezin du egin, hortaz bihar itzuli eta fondoak baldin baditugu emango dizkizugu.” Eszenategirik txarrena da, ez litzateke ezer gehiagorik gertatuko.

(xx) Beraz, zer dela eta erabaki zuen gobernu greziarrak bankuak ixtea? Ongi, arrazoi esplizituak, komunikabideetan azaldu diren bezala, ez dira batere garbiak baina ematen du beldur zirela diruak herrialdea utzita lukeela eta Grezia diru barik egongo litzatekeela eta ezina izango litzatekeela operatzea, lan egitea, ezta zergak batzea ere, zeren diruak alde egin baitzuen.

(xxi) Zer ote da kapitalen ihesa eta zer esan nahi du benetan “diruak herrialdea uzten du” delakoak? Eskatzen didazu kapitalen ihesa esplikatu dezala, baina gauza hori ez da existitzen, nik dakidalarik. Baten batek argudiatzen badu kapitalen ihesak kezkatzen duela, galdetzen diodana hauxe da, “zer esan nahi duzu kapital ihesarekin?” Zer esan nahi du diruak herrialde bat uzten duela, eslogana izateaz gain? Jende gehienak ez daki zer esan nahi duen. Ekiboko absolutua da, zer gertatu ahalko litzatekeenaz gaizki-ulertu oso bat. Berriz, horrek frogatzen du gobernuak ez zuela ulertu dirua eta bankugintza. Erabaki ez-informatua zen. Bankugintzak nola funtzionatzen dueneko ezaguera okerrean oinarritu zen.

(xxii) Garatu al dezakezu “diruak herrialdea uzten du” delako eszenategia zehaztasun pixka bat gehiagorekin? Arrastoari segitzen diotuzenean eta zehaztasun operatiboak sakonki analizatzen dituzenean, ez da existitzen kapitalen ihesa bezalako afera. Dirua banku artean mugitzen denean, euro guztiek EBZ-ren eta banku kideen kontuetan segitzen dute. Euroak dolarren aurka saltzen badituzu, euroak saltzen dituzenean, edozein delarik beraiek erosten dituenak banku batean kontu bat dauka eurotan eta, euroak saltzen dizkiozunean, horiek joaten dira euro-sistemako zure kontutik euro-sistemako haren kontura. Euroek ez dute hegaz egiten, eta dolarrek ez dute hegaz alde egiten. Batzuk eta besteak beren orrietan geratzen dira. Herrialde bakar batean, edo herrialde desberdinetan, nahi baduzu zeure dirua mugitu banku batetik beste batera, galdera da, nola iritsi da hara? Diruak ezin du kalea zeharkatu, alde batetik bestera hegaz eginez. Ah, bai, banku batetik diru poltsa bat har dezakezu eta kalearen beste aldean dagoen beste banku batean sartu; baina banku kontuei dagokienez eta fondoei eta fondoan transferentzietan begiratzen diegun moduan gertatzen dena hauxe da: banku biak ordainketen konpentsazioaren sistema komunaren kideak dira. Kasu honetan EBZ da konpentsazio sistema hori.

EBZ-k delegazioak dauzka: ez dauka banku guzti horietaz arduratzen den banku zentral bakar bat, nahiz eta segur aski arduratu behar ziren. Delegazioak daude bizkortasun arazoengatik. Banku-sistema osoari kasu egiteko Frankfurtoko delegazio bakarra izango balute, Greziako banku batek, kasu,

eskudirua nahi izaten duen bakoitzean, Frankfurtera ibilgailu blindatu bat bidali beharko zuketuen. Hori dela eta nahi dute Atenasen delegazio bat egon dadin, esate baterako. Fondoak banku greziar batetik beste banku aleman batera transferitzen badira, horrek esan nahi du banku zentralen sistemako banku greziarreko kontua zorduntzen dela eta Banku Zentraleko banku alemaneko kontua abonatu. Baina banku greziarrak EBZ-eko delegazioaren bitartez lan egiten du, alegia Greziako Bankuaren bidez. Greziako Banku hau europar erakundea da; ez da gaur egun erakunde greziar bat. Greziako Bankuak banku greziarreko kontua zordunduko du eta Bundesbank-ek Deutsche Bank-eko kontua abonatu du, non diru hori sartu den. Hori da guztia. Galdera bakarra hau da, permitituko zaio Greziako Bankuari banku greziar lokala zorduntzea edo zorpeko diren maileguek mugaren bat ote dute, ohiz kanpoko den egoera bat.

(xxiii) Esaten al duzu ez zatekeela gertatu behar inongo kapitalen ihesik? Ez zegoen kapitalen ihesik kapital ihesaren definizio estandarren arabera, ez badute kapitalen ihesa birdefinitzen banku batetik beste banku baterako lekualdaketa bezala. Baina orduan, kapitalen ihesa dago eguneko 24 orduetan. Orduan dena da kapitalen ihesa, baita zure argiaren faktura ordaintzeko txeki bat emititzea ere kontsideratua izango litzateke kapitalen ihes gisa, definizio horren arabera.

(xxiv) Zer da jende guztia beldurtzen zuena? Beldur ziren diruak herrialdea utziko zuela eta jendeak ez lukeela dirua edukiko bere zergak ordaintzeko eta erosketak egiteko eta ekonomia geratuko zela.

(xxv) Baldin eta Grezian bizi bazara eta banku greziar batean kontu korrante bat badaukazu eta erabakitzen baduzu, edozein zioengatik, bera transferitzea AEBko banku batera edo banku aleman batera, edo, azkenean, eurotan gordailuak onartzen dituen edozein bankutara, nola eragiten dio horrek ekonomia greziarrari? Inpliketzen ote du horrek zure hipoteka ez duzula ordainduko edo ez zarela erosketara joango zure kontu korrantea banku amerikar batera edo aleman batera aldatu duzulako eta ez banku greziar batera? Ez, ekonomia jendeak gauzak erosi eta saldu egiten dituelako eragiketetan oinarritzen da. Ordainketa berberak egiten segitzen duzu.

(xxvi) Zer dela eta garrantzitsua da zer nolako bankua erabiltzen duzu zure kontu korranterako edo zure kreditu txartelerako? Ekonomiari eragiten al dio horrek? Kontu korrante bat edukitzen baduzu banku greziar batean eta banku aleman batera eramaten baduzu, uste al duzu janari dendari inportatzen zaiola zein konturekin ordaintzen diozun? Ezin al dituzu zure bez-eko (balio erantsiaren gaineko zerga) kuotak edo beste zerga batzuk ordaindu banku aleman baten kontutik? Noski ordain dezakezula.

Ez dakit zertan egon ziren pentsatzen. Otsailetik igaro den urte osoko ekintza guztiengatik zaila da interpretatzea zertan pentsatzen egon ziren. Inongo momentutan, esan zuten edo egin zuten guztiak ez zuten inongo lotura logikorik. Dena izan zen etengabeko deskonexio logikoa. Horrelakoa esango balute bezalakoa zen: 5 hartuko ditut, 3 gehitzen dut, 9 da, 2 zenbakiz biderkatzen dut eta 30 da. Ene ustez, erabateko erokeria zen. Bankuak ixtea akatsez beteriko logika baten kate jarraitzaile baten gertaera soil bat zen. Bankuen itxierara eraman zuten eta gero etorri zen guztiak akatsezko logikaren lerro berberak segitu zituen. Begira zer egin zuten: hasierako paketea baztertu zuten, botazioaren azpian jarri zuten, 'Ezeta' lortu zuten eta itzuli ziren are txarragoa zen pakete batera onartzeko. Ez dauka inolako zentzurik. Ez dago *Alice in Wonderland* delako gauzetatik oso urrun.

(xxvii) Akatsik al zen banku greziarrak ixtea? Benetan gobernu greziarrak egin behar al zuten? Agian banku greziarrak ixteak izuari eragin ez beharrezkoa suposatu al zion? Ez zen EBZ banku greziarrak itxi zituena, gobernu greziarrak egin zuten. Ez zeukaten inongo arrazoi operatiborik hori egiteko. Zio politikorik ote zeukaten, ez dakit; baina ez zegoen inolako zio operatiborik hori egiteko. Ez zeukan inongo zentzurik banku sistema ixtea, ELA-ren mugaketaren erantzun moduan. Hura ez zen sekuentzia logika bati emandako erantzuna.

(xxviii) Uste duzu gobernu greziarrak beste arrazoi batzuk zituela, operatibo hutsak direnetik at, bankuak ixteko? Baldin eta haren azken helburua izua sortzea bazen 'Ezetzak' irabaz dezan, agian zuzena egin zuten. Baina ikuspuntu operatibo batetik ez zeukaten inolako ziorik bankuak ixteko. Agian arrazoi politikoak egon ziren, baina noski ez zegoen inongo inperatibo operatiborik hori egiteko.

(xxix) Bankuak itxi ez balira, zer nolako eragina izango zukeen ELA delakoaren mugatzeak? Ez dakigu. Beharbada batere ez. Agian ez ziren gauzatuko diru-ateratze asko, beraz ez zuten ELA izan beharko. Beharbada gordailuak lortu zituzten beste banku batzuetatik. Eszenategirik txarrenean diru transferitu nahiko zuen baten batek ELA handitu zezaten itxaron behar zuen edo banku greziarrek gordailu horiek ordezkatu ditzaten. Hori da eszenatokirik txarrena eta ez da horrenbesterako. Ez zuen konfiantza galtzerik sortuko. Ez da inportantzia handikoa, baina nola kezkatu zaituen konfiantza galtzeak puntu horretan jadanik konfiantzarik ez zegoenean? Hilabete batzuk lehenago galdu zen. Banku greziar baten dirua galtzeko arriskuan zegoen edozeinek honezkero aterata izango zuen. Gordailu gehienak bertan zeuden zeren jendeak mailegu altuak baitzeuzkan eta diru pignoratuta zeukan mailegu horiek babesteko, ez bankuetan konfiantza zeukalako. Edozein modutan ez zitzairen permitituko dirua ateratzea. Zegoen guztia merkatari lokalak ziren, ordainketak likidatzeko saldo txikiekin haien kontuetan: bezeroak eta hornitzaileak, eguneroko transakzioak. Jende gehienak ez zuen honezkero bere aurrezkiak banku horietan gorde, konfiantza galdua zen oso aspalditik.

(xxx) Uste duzu beste herrialde batek beste era batera jardungo zukeela? Ez nago segur beste herrialde bat beste modu batera arituko zenik zeren banku sistemak nola funtzionatzen duen ulertzeko gabezia baitago. Esan berri dudana ez da inon deskribatu. Inor ez zuen esan "ez zen behar gobernuak hori egitea". Ez zegoen inongo ekonomialariren inolako iruzkinik esanez "Nola!? Zer dela eta egin zuen gobernuak hori?" Ez zeuden beste buruzagi politiko batzuek Greziari esanez "Begira, ez zen behar hori egin zenezan." Banku zentralako inork ez zuen esan; ezta Europako Batasuneko inork ere ez edo Europako Parlamentuko inork ez.

(xxxi) Nola laburtuko zenuke Europan gertatzen ari dena? Uste dut leming³ bezalakoak direla amildegian amiltzen. Ez da inondik azaltzen erabaki informatuek hartzeko prozesurik; itsuak dira beste itsu batzuk gidatuz.

---

³ Leming: ikus <https://eu.wikipedia.org/wiki/Leming>.